

ผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป

Professional executives in the Next normal age

ฉัตรชัย สุกสิ* พุทธิตา กิริมงคลชัย* อธิกร วรบำรุงกุล**

เริงวิทย์ นิลโคตร*** วิยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Chatchai Sukkasi* Phuthita Kiratimongkhonchai* Theerangkoon Warabamrungkul**

Reongwit Nilkote*** Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 29 October 2022 / Revised: 29 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไป ต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการใช้ชีวิตในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การใช้ชีวิตในยุคชีวิตวิถีถัดไป อันเป็นผลมาจากการที่โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคติดต่ออันตรายปรับเปลี่ยนมาเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนั้นการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ บทความวิชาการนี้จึงมุ่งเสนอบทบาทของผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไป โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไป

คำสำคัญ : ผู้บริหารมืออาชีพ / ยุคชีวิตวิถีถัดไป / กลยุทธ์

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

Professional executives in the ‘Next Normal’ age must be the ones to drive the school forward from living in a ‘New Normal’ into the ‘Next Normal’, as a result of COVID-19, a dangerous communicable disease under surveillance. Therefore, the management of educational institutions in the ‘Next Normal’ age must be adapted in many ways in order to lead the school through changes in line with globalization trends. This academic article aims to present the role of professional executives in the ‘Next Normal’ age with five elements as follows; 1) Purpose 2) Professional 3) Practice 4) Speed and Safety 5) Staff Development 6) Sustainability 7) Technology 8) Telework, which will result in the educational institutions’ progress in the ‘Next Normal’ age.

Keywords: Professional executives / Next Normal / Strategy

บทนำ

ตั้งแต่สมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสังคมโลกมีวิวัฒนาการมาโดยตลอดทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 : COVID-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 เป็นต้นมา ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตจากวิถีปกติเดิม เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การอยู่บ้าน การลดการเดินทางและในส่วนของภาคธุรกิจต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ก็ต้องปรับตัวให้มีการเว้นระยะห่าง (Social distancing) มีการตรวจคัดกรองการบันทึกการเข้าออก (Check in) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตและการให้บริการไปจากเดิม ตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ที่มนุษย์ได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจนกลายเป็นความปกติใหม่กันไปเรียบร้อยแล้ว ในปัจจุบันมนุษย์เริ่มมีการเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตกันมากขึ้นและเตรียมความพร้อมก้าวไปสู่ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) ในช่วงหลังสถานการณ์โควิด 19 (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) สถานการณ์โควิด 19 ทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงระบบการศึกษา เช่น ผู้สอนจะออกแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด 19 ให้มีประสิทธิภาพได้หรือไม่อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 จะมีหน้าตาอย่างไร บทบาทของเทคโนโลยีจะเข้ามามีผลกับการเรียนรู้ไปในทิศทางใด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่อย่างไร จริงหรือไม่ที่ว่าวิกฤตการณ์ในครั้งนี้จะสามารถเปลี่ยนให้กลายเป็นโอกาสทางการศึกษาได้ จากความผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สามารถอยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ การเปลี่ยนแปลงใน

สถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ครั้งนี้ จึงเป็นบททดสอบของความจำเป็นครั้งยิ่งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติที่ถดถอยที่เกิดขึ้น (สุวิมล มธรรส, 2565)

ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กรภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ บทความวิชาการนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากตำรา งานวิจัย รวมถึงเอกสารต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการก้าวผ่านจากชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับสถานการณ์โควิด 19 ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 โดยจะนำเสนอเกี่ยวกับความหมายของชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) การศึกษากับชีวิตวิถีถัดไป (Education and Next Normal) และบทบาทผู้บริหารมืออาชีพกับชีวิตวิถีถัดไป (Professional executives and Next Normal)

ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern; PHEIC) และแนะนำให้ทั่วโลกเร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค การระบาดของโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง ทำให้กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย (Dangerous communicable disease) ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) ถึงแม้ว่าสถานการณ์โควิด 19 จะสร้างผลกระทบในการดำรงชีวิต การทำงาน การเดินทาง การเรียน รวมถึงภาคธุรกิจต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตและการให้บริการไปจากเดิมตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่

ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 เกิดขึ้นทันทีหลังการประกาศกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่ต้องเฝ้าระวังตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ส่งผลให้ภาคธุรกิจมีแนวโน้มในการใช้ซอฟต์แวร์ หุ่นยนต์ ระบบปัญญาประดิษฐ์ หรือมีการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่มากขึ้น การมีหลักสูตรการสอนที่เหมาะสมต่อการสร้างบุคลากรคุณภาพแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานแห่งอนาคตได้อย่างมั่นคงและสอดคล้องกับแนวโน้มตลาดแรงงานหลังสถานการณ์โควิด 19 ที่แรงงานทุกวัยจำเป็นต้องปรับระบบความคิด (Mindset) และสร้างสรค่นวัตกรรมในการทำงาน และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นต้องมีรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านดิจิทัล ด้วยระบบนิเวศในการทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และแรงงาน ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในโลกแห่งอนาคตได้อย่างมีความสุข (ฐิตยา เนตรวงษ์ และคณะ, 2565)

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (2565) ได้ให้ความหมายของชีวิตวิถีถัดไป คือ การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัยหลังจากสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอดจนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิธีการคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร และวิธีปฏิบัติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกที่เปลี่ยนไปหลังสถานการณ์โควิด 19 และได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มใหม่สำคัญ ๆ ในอนาคต โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยี และบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถตอบโจทย์เรื่อง

ความสะดวกสบาย มุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งแนวโน้มการใช้ชีวิตในโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป มีดังนี้

1. บ้านที่มากกว่าบ้าน (Stay-at-home Economy) จากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลก บ้านจึงไม่ได้เป็นเพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่ยังเป็นทั้งห้องเรียน ห้องทำงาน ห้องประชุม ห้องออกกำลังกาย หรือโรงภาพยนตร์ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถใช้งานบนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างสะดวก แนวโน้มดังกล่าวเหล่านี้จึงก่อให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า Stay-at-home Economy เช่น การพบปะสังสรรค์ผ่านแอปพลิเคชัน การทำธุรกิจ E-commerce การบริการจัดส่งอาหารถึงบ้าน และการเลือกซื้อสินค้าผ่านประสบการณ์เสมือนจริง (Virtual Reality)

2. สังคมไร้การสัมผัส (Touchless Society) การดำเนินชีวิตในโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป จะมุ่งเน้นเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยเป็นสำคัญ เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อลดการสัมผัส เช่น ระบบการจัดส่งสินค้าแบบไร้การสัมผัส ระบบประตูเปิด-ปิดอัตโนมัติในพื้นที่สาธารณะ รูปแบบการจ่ายเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ธุรกิจให้สามารถบริการลูกค้าแบบไร้การสัมผัสได้ แต่จะใช้เทคโนโลยีการสั่งงานด้วยเสียงหรือจำลองโลกเสมือนจริง (Augmented reality) แทน

3. ปฏีรูปลูกความปลอดภัย (Regenerative Organic) ความปลอดภัยและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่เป็นหัวใจสำคัญของโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป ดังนั้น เทรนด์หนึ่งที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน คือ มาตรฐานสินค้าเกษตรที่เรียกว่า Regenerative Organic ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรปลอดสารพิษและปราศจากการใช้เคมีภัณฑ์ดัดแปลงและยังครอบคลุมถึงมาตรฐาน คุณภาพดิน การคุ้มครองสัตว์ คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ความยุติธรรมด้านค่าแรง รวมถึงระบบฟาร์มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

จากจุดเริ่มต้นของสถานการณ์โควิด 19 เข้าสู่วิกฤติโควิด 19 และปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การใช้ชีวิตหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ที่เรียกว่ายุคชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน

การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตวิถีถัดไป (Education and Next Normal)

ชีวิตของคนยุคใหม่เป็นการดำเนินชีวิตที่ผสมผสานทั้งโลกจริงหรือโลกออฟไลน์เข้ากับโลกดิจิทัลหรือออนไลน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยอิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้พฤติกรรมในการใช้ชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไป การเปิดรับการสื่อสารด้วยภาพมากกว่าข้อความ การใช้ชีวิตและการทำกิจกรรมในรูปแบบดิจิทัล ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอด 24 ชั่วโมง และการปรับตัวสู่การเป็นผู้บริโภคสุขภาพดิจิทัล (เสริมยศ ธรรมรักษ์, 2559) นอกจากนี้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลยังมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลของเด็กเป็นไปอย่างคล่องแคล่วแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ในทางกลับกันผู้ใหญ่ควรเป็นผู้ให้คำแนะนำในการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์กับเด็กที่สำคัญควรตระหนักถึงความปลอดภัยทางดิจิทัล (Digital Intelligence) หรือที่เรียกว่า DQ ของเด็กในยุคนี้ ซึ่งความปลอดภัยทางดิจิทัลเป็นความสามารถทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา ที่ช่วยให้บุคคลแต่ละบุคคลเผชิญกับ

ความท้าทาย ความต้องการทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย และรู้เท่าทันดิจิทัล (พีรวิชญ์ คำเจริญ และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561)

อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จะส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศไทยที่ยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างสูง แต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง สถานการณ์โควิด 19 ได้สร้างอัตราเร่งในการปฏิรูปวงการการศึกษาทั่วโลกครั้งใหญ่เช่นกัน โดยเฉพาะมิติของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้ภาคการศึกษาทั่วโลกยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่สะดุด ไม่ว่าผู้เรียนหรือผู้สอนจะอยู่ที่ไหน ก็สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา (ศิริพรรณ รัตนอำพร, 2563) การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมาใช้ในทุกกระบวนการวิชา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางปัญญา (Intellectual Technology) ของผู้สอนที่จะต้องถ่ายทอดมาสู่ผู้เรียน แต่ในทางกลับกันบริบทของการจัดการเรียนรู้อาจพบสภาพผู้สอนรู้่น้อยกว่าผู้เรียน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ไม่ควรเกิดขึ้น เห็นได้ชัดในหลายสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีการหยิบยกว่าทกรรมเชิงการเรียนรู้มาเป็นบทตั้ง (Thesis) ฝึกให้ผู้เรียนนำเสนอโดยผู้สอนไม่ได้เตรียมตัวสอนหรือถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งเอาผลงานของผู้เรียนมาใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนต้องตระหนักถึงการสืบเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และทันสมัยอยู่เสมอ (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเจนในสถานการณ์โควิด 19 คือ แพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ ถูกนำมาใช้เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การจัดการเรียนรู้ สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์โควิด 19 ถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของ วงการการศึกษาทั่วโลกในทุกระดับชั้นเรียน ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงการสอบ ซึ่งทำให้ผู้สอนและผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีกับการศึกษา (พีรวิชญ์ วัชรสินธุ, 2563)

ชีวิตวิถีใหม่ของภาคการศึกษาไทย ควรเป็นการเน้นให้ความสำคัญแบบใหม่เพื่อจัดการปัญหาเดิม เช่น ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มากกว่าเวลาเรียนที่ผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านระบบออนไลน์ หรือให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชน และบริบทที่ผู้เรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั้งประเทศ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและสุขภาพใจควบคู่กับการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวคิดแบบใหม่ในการบริหารสถานศึกษา (สุวิมล มจรุสม, 2565)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาไทยทำให้การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในยุคชีวิตวิถีใหม่ จำเป็นต้องมีการวางแผน ออกแบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 สิ้นสุดลง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นจากการจัดกลุ่มตัวชีวิตให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้แผนการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ เช่น ผู้สอนสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้หน่วยละ 2 สัปดาห์ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาการประเมินสถานการณ์การระบาด ทั้งนี้หากผู้สอนสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้ร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบทั้งเทอมหรือทั้งปีการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ในทางปฏิบัติการจัดหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดตามเนื้อหาหรือตามประเด็นที่น่าสนใจ และยังสามารถบูรณาการข้ามวิชาหรือในวิชาเดียวกัน หลังจากนั้นผู้สอนควรกำหนดคำถามสำคัญ

ของแต่ละหน่วย และวางแผนการติดตามผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสื่อสารกับผู้ปกครองให้ทราบถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนไปด้วย (กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และสนิธ วงป้อมศิริชัย, 2563) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละภูมิภาคของประเทศต้องมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ในแต่ละพื้นที่ไว้ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การเรียนแบบ On-site คือ การเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีปริมาณนักเรียนน้อยสามารถจัดพื้นที่แบบเว้นระยะห่างและเข้มงวดการสวมหน้ากากอนามัยตามมาตรการด้านสาธารณสุข 2) การเรียนแบบ On-Air คือ การเรียนผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ DLTV 3) การเรียนแบบ On-Line คือ ผู้สอนทำการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ 4) การเรียนแบบ On-demand คือ การเรียนผ่านระบบแอปพลิเคชันและ 5) การเรียนแบบ On-hand คือ ผู้สอนเดินทางไปแจกเอกสารใบงานให้กับผู้เรียนที่บ้าน (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

อนาคตทางการศึกษา (Future education) หมายถึง สิ่งที่เกิดต่อการจัดการศึกษาในช่วงหลัง การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือที่เรียกว่า “การศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไป” ซึ่งผู้สอนต้องได้รับการติดอาวุธให้สามารถมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง (High-impact teaching practices) เช่น การเรียนรู้ด้วยการใช้โครงงานเป็นฐาน อันเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยใช้โครงงานที่ผู้เรียนคิดค้นขึ้นเองเป็นสื่อการเรียนรู้ ผูกตั้งคำถาม ค้นคว้า บันทึก และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง วิธีปฏิบัตินี้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สร้างผู้เรียนให้เกิดความได้เปรียบแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทยเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้เติบโต ก้าวหน้า และยั่งยืน สิ่งที่กำลังมาข้างหน้าเป็นเพียงภาพในอนาคต อนาคตจะสร้างและเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้นที่จะมาเรียนรู้ เพื่อคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของประชากรในอนาคต (เสาวลักษณ์ อนุยนต์, 2563)

การศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง การนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล รวมถึง แพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ วางแผนติดตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชนและบริบทที่ผู้เรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ

ผู้บริหารมืออาชีพกับชีวิตวิถีถัดไป (Professional executives and Next Normal)

ผู้บริหารมืออาชีพมีความจำเป็นและเป็นความต้องการขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะผู้บริหารที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพสามารถนำองค์กรนั้นแข่งขันกับองค์กรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์บริหารงาน และเป็นที่ยอมรับขององค์กร (วีระพงษ์ ประทอง และคณะ, 2563) ตลอดจนจะต้องเป็นผู้ที่พยายามทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กร ด้วยเหตุผล นำทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี (ณัฐธินิชา พรพทุมชัยกิจ และคณะ, 2564) นอกจากนี้ แล้วผู้บริหารต้องสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ กล่าวคือต้องมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น ระบบการคิด การกำหนดวิสัยทัศน์ ความกล้าหาญในการตัดสินใจ ความยืดหยุ่น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงภายนอก และมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร ให้สามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดภัยคุกคามต่าง ๆ ตัวอย่าง ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้องมีการปรับรูปแบบในการทำงานขององค์กรให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือที่เรียกกันว่าการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ และพระปลัดสถิตย์ โพธิ์นาโณ, 2565)

ชีวิตวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความจำเป็นที่ต้องค้นหาแนวคิดในการออกแบบโรงเรียนและการเรียนรู้ใหม่ คือ การเรียนรู้ที่แตกต่างจากแบบเดิม เช่น มีการเรียนที่บ้านโดยใช้ระบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนที่ห้องเรียนและการมาโรงเรียนเพียงบางวันหรือวันเว้นวัน โรงเรียนหรือการเรียนรู้แบบใหม่นี้จึงเรียกว่าเป็น “ความปกติใหม่” ของการเรียนรู้ อย่างน้อยในช่วงเวลาที่สถานการณ์โควิด 19 ยังไม่คลี่คลาย ประเด็นที่สำคัญของการออกแบบโรงเรียนและการเรียนรู้ใหม่ คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน การออกแบบโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด 19 ที่ต้องเรียนโดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์มากขึ้น มีการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ในช่วงแรกเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยแต่เมื่อใช้ไปช่วงเวลาหนึ่งจนเกิดความคุ้นชินแล้ว การใช้เทคโนโลยีออนไลน์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองอาจกลายเป็น “ความปกติใหม่” (พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์, 2563) แต่เมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลงแล้วอาจกลายเป็น “ความปกติถัดไป” เป็นการบังคับให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับวิธีการทำงานและหันมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไป จึงมีบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤต และขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ดำเนินต่อไปให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เรียกว่า “ชีวิตวิถีถัดไปของผู้บริหารสถานศึกษา”

จากบทความของเน็กซ์สคิล (Next Skill , 2022) ซึ่งเป็นสถาบันที่ให้คำปรึกษา และฝึกอบรม มีวิทยากรบรรยายตามหลักสูตรต่าง ๆ สำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนกล่าวว่า การบริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้รูปแบบการทำงานรวมถึงพฤติกรรมการทำงานต่างไปจากเดิมทุกฝ่ายต่างต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารต้องทบทวนและทำความเข้าใจตนเอง เพื่อประเมินศักยภาพที่โดดเด่นและส่วนที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นขับเคลื่อนตัวเองเพื่อเป็นต้นแบบก่อนการที่จะเป็นผู้บริหารที่สมบูรณ์แบบ ทั้งด้านความรู้ ความถนัด และความสามารถครบทุกด้าน ลงมือทำทุกอย่างได้ด้วยตนเองคงเป็นเรื่องยาก สิ่งสำคัญคือ ความสามารถในการเข้าใจบริบท สถานการณ์และสามารถเรียนรู้ พร้อมทั้งนำสิ่งต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและทันเวลาโดยไม่มองข้าม 3 ภารกิจสำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดและรับรู้วิสัยทัศน์ (Vision) วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์กรให้มีความชัดเจน พร้อมกับมีการสื่อสารออกทุกคนมองเห็นเป้าหมายเดียวกันและบริหารจัดการงานที่ได้รับมอบหมายต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน 2) การสร้างทีม (Team) การสร้างองค์กรที่แข็งแกร่ง ผู้บริหารต้องสามารถสร้างความชัดเจนในโครงสร้างองค์กร การมอบหมายงานที่ชัดเจน เพราะความชัดเจนจะส่งผลต่อการลงมือปฏิบัติและการตัดสินใจเป็นอย่างมาก การสร้างทีมงานเป็นการบริหารจัดการคนที่มีความหลากหลาย ทั้งความสามารถ ทักษะ อารมณ์ความรู้สึก การจูงใจให้เกิด

ความร่วมมือระหว่างกันในองค์กรมีส่วนสำคัญโดยเฉพาะในสถานการณ์แบบนี้ ผู้บริหารจึงต้องใช้เวลาในการวางแผนใหม่ พัฒนาตนเองพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพอย่างรวดเร็ว เสริมความเข้มแข็งขององค์กร และขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมาย 3) ลงมือปฏิบัติ (Action) เมื่อเป้าหมายพร้อม ทีมพร้อม หัวใจสำคัญอีกภารกิจหนึ่งคือการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งผู้บริหารยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติให้เห็นฝีมือในการบริหารงาน เช่น การวางแผนอย่างรอบคอบรัดกุม การให้คำปรึกษา การสร้างแรงจูงใจ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนที่มีความคล่องตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่ง 3 ภารกิจดังกล่าวเป็นส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ให้เป็นผู้บริหารยุคชีวิตวิถีถัดไปที่ตอบโจทย์อย่างรอบด้าน และเป็นการขับเคลื่อนองค์กรให้เดินไปข้างหน้าอย่างคล่องตัว

จากงานวิจัยของ McKinsey & company (2021) ที่รวบรวมความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับโลก และสังเคราะห์ออกมาเป็น 5 องค์ประกอบสำคัญในการนำองค์กรต่อไปในยุคชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร และเป็นอีกหนึ่งมิติที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้ 1) ทำงานอย่างมีเป้าหมาย (Operate with purpose) ผู้บริหารต้องสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรเข้าไว้ด้วยกันได้ จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ง่ายมากขึ้น 2) บ่มเพาะความสามารถเฉพาะบุคคล (Cultivate your talent) ผู้บริหารต้องสามารถบริหารจัดการคนเก่งได้และรับฟังความต้องการของบุคลากรในองค์กร มีสวัสดิการที่ตอบโจทย์และแนวทางการเติบโตในองค์กรที่ชัดเจน จะช่วยส่งเสริมให้คนเก่งอยากมาทำงานมากยิ่งขึ้น 3) การปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว (Press the need for speed) ผู้บริหารต้องสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการการทำงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำลายกำแพงการทำงานแบบเดิม ๆ เพื่อให้องค์กรไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็วเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล (Transform in the cloud) ผู้บริหารต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและ 5) มีกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความยั่งยืน (Center strategy on sustainability) ผู้บริหารต้องกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ครอบคลุมและกำกับดูแลองค์กรได้เป็นอย่างดี มีการบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับองค์กร ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ต่าง ๆ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษาให้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีเป้าหมายที่ชัดเจน (Purpose) ผู้บริหารมืออาชีพที่จะประสบความสำเร็จได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องมีวิสัยทัศน์ เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์กรให้มีความชัดเจน และสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือนโยบายของสถานศึกษาเข้าไว้ด้วยกันได้ พร้อมกับมีการสื่อสารออกทุกคนมองเห็นเป้าหมายเดียวกัน เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษามองหาเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่ได้มองแค่เรื่องการสอนอย่างเดียวอีกต่อไป แต่หากเป้าหมายที่สร้างความสุขในการทำงาน หากสามารถเชื่อมโยงได้ ก็ส่งผลทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ง่ายมากขึ้น

2. มีความเป็นมืออาชีพ (Professional) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพยายามทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายของสถานศึกษาด้วยเหตุผล มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน นำทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา

3. ลงมือปฏิบัติ (Practice) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติให้บุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นฝีมือในการบริหารงาน มีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนที่มีความคล่องตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

4. มีความรวดเร็วและความปลอดภัย (Speed and Safety) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องสามารถปรับและเปลี่ยนวิธีการการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อนไม่เกิดประโยชน์ มีความสามารถในการต่อยอดงานและทำลายกำแพงการทำงานแบบเดิม ๆ ได้ ซึ่งมีผลทำให้สถานศึกษาไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของทุกส่วนในสถานศึกษาเป็นสำคัญ ลดการสัมผัส เว้นระยะห่างทางสังคมและความปลอดภัยทุกด้าน

5. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพัฒนาคนเก่ง มองหาคนเก่ง และการรักษาคนเก่ง สามารถบริหารจัดการคนเก่งได้ รับฟังความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. คำนึงถึงความยั่งยืน (Sustainability) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และการลงทุนทำเพื่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้สถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตพลเมืองที่เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและประโยชน์ของทรัพยากรในชุมชน

7. การใช้เทคโนโลยี (Technology) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับรากฐานกระบวนการทำงาน ตลอดจนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการนำไปสู่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ทันกระแสโลกาภิวัตน์

8. ส่งเสริมการทำงานทางไกล (Telework) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปส่งเสริมให้เกิดการทำงาน การส่งเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ การส่งการบ้าน รวมถึงการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีทางไกลหรือผ่านทางอินเทอร์เน็ต ต้องมีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงาน แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ในกรณีผู้เรียนขาดเรียนเนื่องจากได้รับเชื้อหรือกรณีที่ไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนแบบปกติ (Onsite) ได้

จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคแห่งการก้าวผ่านจากการใช้ชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับสถานการณ์โควิด 19 ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 ต้องปรับตัวหลาย ๆ ด้าน สามารถนำพาสถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปให้สำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปจึงต้องมีบทบาท 8 ประการ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล ซึ่งคณะผู้เขียนนิยามว่า 3P 3S 2T ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 1 บทบาทผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

บทสรุป

เมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลงประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การใช้ชีวิตหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ที่เรียกว่าชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ เกิดขึ้น ก่อให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า Stay-at-home Economy การบริการแบบไร้การสัมผัส การใช้ชีวิตโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน การศึกษาของไทยภายหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลรวมถึงแพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนมากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบอิงตามมาตรฐานเหมือนกันทั่วประเทศ ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษาให้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยมีบทบาท ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล โดยบทบาทดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารนำพาสถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปให้สำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้บทบาททั้ง 8 ประการข้างต้น อาจมีการสลับลำดับตามบริบทของแต่ละสถานการณ์ได้ จึงจะสามารถส่งเสริมให้การบริหารของผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไปบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้
เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ. [https://www.prd.go.th/th/content/category/
detail/id/9/iid/19133](https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133).
- กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และสนิท วงป้อมหิรัญ. (2563). การจัดการเรียนการสอนในความปรกติใหม่ในวิกฤตโควิด-19.
วารสารนิสิตวัง, 22(2), 50-58.
- ฐิตียา เนตรวงษ์, ชุตีวรรณ บุญอาชาทอง และสุระสิทธิ์ ทรงม้า. (2565). รายงานทักษะดิจิทัลของพลเมืองแห่งศตวรรษ
ที่ 21 เพื่อรองรับเทคโนโลยีพลิกผันบนชีวิตวิถีถัดไป. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร, 2(1), 1-15.
- ณัฐณิชา พรปทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 50-64.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2560). 'โลกหลังยุคใหม่' อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ.
https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2565. (2565,
20 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอนพิเศษ 223 ง, หน้า 2.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2563. (2563, 29
กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 117 ตอนพิเศษ 48 ง, หน้า 1.
- พริษฐ์ วัชรสินธุ. (2563). เปลี่ยน 'TECH' เป็น 'TEACHER' ปรับโฉม 'ห้องเรียน' หลังโควิด-19.
https://www.matichon.co.th/education/news_2295985.
- พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์. (2563). บทบรรณาธิการ. วารสารบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 3(2), iii-iv.
- พีรวิชญ์ คำเจริญและวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล (Children and Digital Literacy).
วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม, 6(2), 23-31.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ และพระปลัดสถิตย์ โพธิ์นาโณ. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคนิวนอร์มัล.
วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7(1), 123-134.
- วีระพงษ์ ประทอง, ละเอียด จงกลนี้และประจิตร มหาหิง. (2565). ผู้บริหารมีอาชีพในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5(2), 749-764.
- ศิริพรรณ รัตนอำพร. (2563). การศึกษาในยุค Covid-19. <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th-covid-19/>.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal.
[https://www.depa.or.th/th/article-view/
digital-transformation-new-normal-
next-normal](https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal).
- สุวิมล มธูรส. (2565). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์,
15(40), 33-42.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

เสริมยศ ธรรมรักษ์. (2559). ประสบการณ์แห่งแบรนด์บนโลกดิจิทัล : คน สาระ และเทคโนโลยี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 8(2), 37-56.

เสาวลักษณ์ อนุยันต์. (2563). อนาคตทางการศึกษา : ผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 14(2), 14-25.

McKinsey & company. (2021). *What matters most? Five priorities for CEOs in the Next Normal*. <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/what-matters-most-five-priorities-for-ceos-in-the-next-normal>.

Next Skill. (2022). *3 ภารกิจสำคัญของผู้นำในยุค Next Normal*. <https://nextskill.co/2022/01/08/3/>.